

Izredno zasedanje generalne skupščine Združenih narodov

Palestinsko vprašanje v ospredju. Zaupanje v organizacijo omajano. Načelnik ameriške delegacije v zagati

Lake Success, N. Y., 19. apr.—Otožnost, gosta kot londonska megla, prevladuje v glavnem stanu organizacije Združenih narodov. To dejstvo je naglasil Joao Carlos Muniz iz Brazilije, ko je odprl izredno zasedanje generalne skupščine. Dejal je, da slika ne more biti bolj črna kot je.

Zasedanje skupščine je bilo sklicano v svrhu diskuzij o palestinskem vprašanju. To je prišlo v ospredje, ko je Amerika revidirala svoje stališče glede razdelitve Palestine na dve državi. Ona je pritiskala na delegacije držav, včlanjenih v Združenih narodih, za sprejetje načrta glede razdelitve Palestine. Načrt je bil sprejet na zborovanju generalne skupščine 29. novembra.

„Zaupanje ljudstev sveta v organizacijo Združenih narodov je omajano,“ je rekel Muniz. „Pojavljajo se dvomi.“

Zastave 57 držav, članic Združenih narodov, vrtajo na polodrogu pred poslopjem v Flushing Meadows, kjer se vrše plenarne seje, v znak žalovanja smrti filipinskega predsednika Manuela Roxasa, katerega je zadela kap zadnji petek. Nekateri opazovalci so izrazili mnenje, da bi bilo bolj umestno žalovanje za organizacijo Združenih narodov, ki se razkaja. Celotna delegacija vprašuje, „zakaj smo se zbrali tukaj? Eno leto smo razpravljali o palestinskem problemu in končno sprejeli načrt, da se Palestina razdeli na dve državi. Amerika je revidirala stališče in zdaj hoče povrniti nam ni, kakšno naj bo poverjenost in kako dolgo naj bi trajalo. Ali naj trajajo toliko časa, da bodo židje in Arabci izravnali razlike in se pomirili, ali naj bo začasno ali stalno?“

Jasno je, da sta prestiž Amerike in vodstvo Združenih narodov padla na nizko točko. Neuradno pojasnilo je, da skuša Amerika preko državnega tajnika Marshalla, ki je na vseameriški konferenci v Bogoti, pridobiti latinske republike za pošiljanje vojaških čet v Palestino, kjer naj bi enforsirale poverjenost.

Dr. Jose Arce iz Argentine je bil izvoljen za predsednika generalne skupščine. Njegova izvolitev ne bo dvignila prestiža Združenih narodov. On in njegov poglavar, argentinski diktator Juan Peron, nista vneta podpornika ne demokracije in ne kolektivne zaštite. Očitno je, da odredba in apel varnostnega sveta na žide in Arabce, naj sklenijo premirje v Palestini, ne bosta dosegla namena.

Warren R. Austin, načelnik ameriške delegacije, sedi na vročem sedlu. On ne bo mogel dolgo odlašati s predložitvijo konkretnih sugestij glede rešitve palestinskega vprašanja. Možnost je, da se bosta Velika Britanija in Francija zedinili in podprli ameriški predlog glede ustanovitve poverjenstva za Palestino. Ako bo Velika Britanija držala svoje čete v Palestini po 15. maju, bo Amerika morda potegnjena iz zagate, v katero je zabredla, in morda tudi organizacija Združenih narodov, dasi izgledov sedaj ni.

„Francoski komunisti in Rusi imajo eden cilj,“ je rekel De Gaulle. „Ta je svetovna dominacija. Potrebna je združitev duhov in src v stranki, ki se bori za interese dežele in ljudstva.“

Premier Schuman je istočasno govoril na shodu v Poitiersu. Naznanil je, da bo pozval parlament, naj sprejme načrte za reorganiziranje oboroženih sil, ker je mednarodna situacija kritična.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

General De Gaulle zahteva volitve

On hoče postati predsednik „močne vlade“

Marseille, Francija, 19. apr.—General Charles de Gaulle je na shodu v tem mestu zahteval takojšen razpis splošnih volitev, da bo on lahko prišel na krmljo kot predsednik „močne vlade,“ katere se bo lahko postavila proti ruski nevarnosti.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Generala je poslušalo okrog 100.000 ljudi. De Gaulle je v govoru napadel sedanjo vlado premijera Roberta Schumana in jo obdolžil odgovornosti za razkol v Franciji v času velike nevarnosti. Francoze je pozival, naj se pridružijo njegovi stranki.

Domače vesti

Obisk
Chicago.—Tony Setina iz Allen Parka in Paul Renko in žena iz Dearborna, Mich., so 17. aprila obiskali glavni urad SNPJ.

Nov grob v Chicagu
Chicago.—Včeraj (ponedeljek) je umrl John Zavasnik, član društva 39 SNPJ. Star je bil 81 let, doma iz Brega pri Litiji. Tukaj zapuša sina, dve hčeri in več drugih sorodnikov. Pogreb se bo vršil v sredo ob 2 popoldne iz Stancilovega pogrebnega zavoda, 3821 W. 26 st. na pokopališče Woodlawn Memorial.

Nova grobova v Penni
Tire Hill, Pa.—Dne 6. aprila je umrl Charles Ceryak, star 63 let. Tukaj zapuša ženo Sofijo in šest odraslih otrok.

Pittsburgh, Pa.—Dne 28. je umrl v bolnišnici Louis Rolih, star 56 let, doma iz Zarečja pri Ilirski Bistrici, v Ameriki od 1909, član društva 118 SNPJ. Tukaj zapuša ženo, tri sinove, dve hčeri in polbrata, v starem kraju pa sestro. Bil je mirnega značaja, vesele narave in med rojaki zelo priljubljen.

Nov grob v New Yorku
New York.—V Glendalu, L. I., je 13. aprila umrla Agnes Skrabar, stara 58 let. Zapuša sina, poročeno hčer in tri sestrične.

Is Clevelanda
Cleveland.—Po daljši bolezni je v Collinwoodu umrl Joseph Godec, star 82 let, doma iz Velike Globoke pri Krki, v Ameriki 31 let, prej pa v Kanadi 10 let, član društva Carniola Tent TM. Zapuša ženo, šest odraslih otrok, sedem vnukov in brata Johna.—V bližnjem Willoughbyju je po kratki bolezni umrl Mathias Michelich, star 63 let, doma iz vasi Marinberg, Stajersko. Tukaj zapuša ženo, v starem kraju pa sina, brata in dve sestri.—Anton Kapel iz Collinwooda se nahaja v bolnišnici Glenville, kjer se je moral podvrči operaciji, v bolnišnici Huron Road pa se nahaja Mike Zernic od istotam.—Carolina Krnc je srečno prestala operacijo v bolnišnici Glenville.—Poročila sta se Teodor Zakrajšek in Helen Ratkaj, enako Eddie Terlep in Lucille Hrovat iz Collinwooda.

Bomba eksplodirala v stanovanju stavkokaza
Moultrie, Ga., 19. apr.—Dinamična bomba je eksplodirala v stanovanju I. C. Carterja, člana klavniške unije CIO, ki se je vrnil na delo v klavnično Swift Packing Co. zadnji teden. Ranjen ni bil nihče. Policijski načelnik Floyd Addison je razpisal nagrado \$200 za prijete onih, ki so vrgli bombo v stanovanje.

Rusi se bore na strani židov?
Jeruzalem, Palestina, 19. apr.—Besednik Fawzija Kawkijja, poveljnika arabskih sil, je dejal, da se Rusi bore na strani židov proti Arabcem v Palestini. Transjordanjski kralj Abdulah je prej izjavil, da ruski častniki so poveljniki židovskih čet v Palestini.

Protestne demonstracije proti Trumanu
Chicago, 19. apr.—Židje so organizirali parado in demonstracije proti Trumanovi administraciji, ker je zavrgla načrt glede razdelitve Palestine na dve državi. Parade na Michigan ave. so se udeležili tudi židovski vojni veterani. Na shodu na Congress st. plaza so govorili governor Green in drugi. Vsi so obsojali Trumana in člane ameriške delegacije pri Združenih narodih, ki so revidirali stališče glede Palestine.

Kuwantly izvoljen za predsednika Sirije
Damask, Sirija, 19. apr.—Shukri Kuwantly je bil ponovno izvoljen za predsednika Sirije. V nižji zbornici je glasovalo zanj 125 poslancev; osem poslancev se je vzdržalo glasovanja.

Radijski interesi pritiskajo na kongres za monopol oddaj
Washington.—(FP)—Monopolisti, ki ne prestopajo izvajajo svoj pritisk na vse vladne departamente, so se odločili, da dobijo popolno kontrolo nad radijskimi oddajami. Vpliv monopolistov se pozna tudi v kongresnih odsekih.

Najnovejši pritisk se sedaj občuti v senatnem odseku za meddržavno in zunanjo trgovino. Gre za zakonski osnutek, ki ga je predložil senator Edwin C. Johnson, demokrat iz Colorada, da se omeji moč radijskim oddajnim postajam na 50.000 vatov.

V resnici Johnsonov predlog ne bi spremenil sedanjega položaja. Okrog 63 radijskih postaj oddaja programe po merilu 50.000 vatov in nobena oddajna postaja nima pravice za oddajanje programov čez to mero. Ampak nekatere večje postaje, zlasti radijski postaji WLW v Cincinnatiju in KFI v Los Angelesu, so pritisnile na senatni odsek, naj zavzame omenjeni zakonski osnutek.

Velike oddajne postaje upajo, da bodo kmalu dobile monopol nad radijem, zato so napele vse sile, da se Johnsonov predlog porazi v senatnem odseku. Znano je, da hočejo nekatere velike bogate postaje celo 750.000 vatov moči za svoja oddajna omrežja. Njihove aplikacije so že pred federalno komisijo za komunikacije.

Johnsonov predlog torej ne bi škodoval velikim oddajnim postajam, bi pa preprečil razširjenost moči njihovega omrežja. Z namenom, da ubliže predloženi predlog, so za svojo nakano pridobili zlasti podeželske organizacije. Radijski mogotci so odločno proti vsaki vladni kontroli, ker hočejo obdržati v svojih privatnih rokah zaradi profitov.

Ako bodo monopolisti uspeli, bodo velike oddajne postaje zadušile manjše postaje, ki se poslužujejo istega zračnega valovanja v svojih okrožjih. Federalna komisija za komunikacije je že pred leti dovolila 106 glavnih valovnih radijskih oddaj v navadno oglaševalne svrhe.

Glavna opozicija proti skemi monopolistov prihaja od malih oddajnih postaj, ki podpirajo Johnsonov predlog, ker jim preči uničenje.

Krvave bitke se obnovile v Bogoti

Dvanajst vojakov in civilistov ubitih. Predsednik Perez sklical izredno sejo članov kabineta

Bogota, Colombija, 19. apr.—Po štiridnevem odmoru so se bitke obnovile v Bogoti, glavnem mestu Colombije. Eden civilist in trije vojaki so bili ubiti pred hotelom Granada, v katerem stanujejo ameriški častniki in člani delegacij 21 ameriških republik.

V drugi bitki na trgu Jimenez de Quesada je bilo ubitih šest civilistov in dva vojaka. Ameriška delegacija se je skrčila po izbruhu revolte pred desetimi dnevi, v kateri je bilo do tisoč ljudi ubitih. Okrog 30 članov ameriške delegacije se je vrnilo domov. Delegacija je štela 80 članov, ko se je pričela vseameriška konferenca 30. marca.

Delegati, ki so ostali v Bogoti, se vprašujejo, kaj sploh naj delajo. Revolta je bila leden curek vode na konferenco.

Predsednik Mariano Ospina Perez je sklical izredno sejo članov kabineta, na kateri so razpravljali o prelomu odnosov s Sovjetsko unijo. Kabinet se je prej izrekel za prelom odnosov, pozneje pa se je premislil.

Vojške čete in policijske enote stražijo vladna poslopja in poslanstva zunanjih držav v Bogoti. Pogreb Jorga Gaitana, voditelja liberalne stranke, čigar umor je sprožil revolto in izgredo v Bogoti in drugih mestih 9. aprila, je bil odložen do 20. aprila. Vdova umorjenega voditelja zahteva odstavek predsednika Perezja.

Vojaki in policaji stražijo rezidenco ameriškega državnega tajnika Marshalla, v kateri je tudi nekaj članov ameriške delegacije. Vojške čete so zavzele pozicije na cesti, ki vodi od letališča do rezidence, ko so se pričele širiti govorice, da bodo levičarji organizirali demonstracije.

Vlada predsednika Perezja še vedno trdi, da so revolto in izgredo podžigali komunisti. Poznavalci situacije zanikajo trditve. Izjavili so, da je bila revolta manifestacija nezadovoljstva ljudstva in odpora proti sedanjemu režimu.

Ljubljansko sodišče obsodilo špione
Bitenc in Soklič bosta ustreljena

Belgrad, 19. apr.—Na obravnavi pred sodiščem v Ljubljani sta bila dva obtožena obsojena na smrt, osem drugih, med temi dva duhovnika in tri ženske, pa v zapor.

Mirko Bitenc in Janko Soklič sta bila obsojena v smrt z ustrelitvijo. Spoznana sta bila za krivca, da sta bila v službi ameriških in britanskih oblasti v Gorici, Trstu in Rimu kot špiona in da sta sodelovala v organiziranju prevratnih grup zunaj Jugoslavije.

Duhovnika Vinko Zor in Marjan Dokler sta bila obsojena v zapor od osem do osemnajst let. Obtožnica je jima očitala, da sta pretvorila ljubljansko škofijsko palačo v center špionaže po osvoboditvi Slovenije in Jugoslavije. Izdajatelj Radioja Rehar, dijak Alojz Krek in Aleksander Žekar so bili obsojeni v dosmrtno ječo.

Kuwantly izvoljen za predsednika Sirije
Damask, Sirija, 19. apr.—Shukri Kuwantly je bil ponovno izvoljen za predsednika Sirije. V nižji zbornici je glasovalo zanj 125 poslancev; osem poslancev se je vzdržalo glasovanja.

Radijski interesi pritiskajo na kongres za monopol oddaj
Washington.—(FP)—Monopolisti, ki ne prestopajo izvajajo svoj pritisk na vse vladne departamente, so se odločili, da dobijo popolno kontrolo nad radijskimi oddajami. Vpliv monopolistov se pozna tudi v kongresnih odsekih.

Najnovejši pritisk se sedaj občuti v senatnem odseku za meddržavno in zunanjo trgovino. Gre za zakonski osnutek, ki ga je predložil senator Edwin C. Johnson, demokrat iz Colorada, da se omeji moč radijskim oddajnim postajam na 50.000 vatov.

V resnici Johnsonov predlog ne bi spremenil sedanjega položaja. Okrog 63 radijskih postaj oddaja programe po merilu 50.000 vatov in nobena oddajna postaja nima pravice za oddajanje programov čez to mero. Ampak nekatere večje postaje, zlasti radijski postaji WLW v Cincinnatiju in KFI v Los Angelesu, so pritisnile na senatni odsek, naj zavzame omenjeni zakonski osnutek.

Velike oddajne postaje upajo, da bodo kmalu dobile monopol nad radijem, zato so napele vse sile, da se Johnsonov predlog porazi v senatnem odseku. Znano je, da hočejo nekatere velike bogate postaje celo 750.000 vatov moči za svoja oddajna omrežja. Njihove aplikacije so že pred federalno komisijo za komunikacije.

Johnsonov predlog torej ne bi škodoval velikim oddajnim postajam, bi pa preprečil razširjenost moči njihovega omrežja. Z namenom, da ubliže predloženi predlog, so za svojo nakano pridobili zlasti podeželske organizacije. Radijski mogotci so odločno proti vsaki vladni kontroli, ker hočejo obdržati v svojih privatnih rokah zaradi profitov.

Ako bodo monopolisti uspeli, bodo velike oddajne postaje zadušile manjše postaje, ki se poslužujejo istega zračnega valovanja v svojih okrožjih. Federalna komisija za komunikacije je že pred leti dovolila 106 glavnih valovnih radijskih oddaj v navadno oglaševalne svrhe.

Glavna opozicija proti skemi monopolistov prihaja od malih oddajnih postaj, ki podpirajo Johnsonov predlog, ker jim preči uničenje.

JAPONSKI DELAVCI KAŽEJO ODPOR ZARADI ODREDBE PROTI STAVKAM

Tokio.—(ALN)—Med japonskimi delavci se opaža splošna nezadovoljnost in odpor proti odredbi generala Douglasa MacArthurja, s katero je prepovedal stavke. Poročila iz uradov delavskih unij kažejo, da je ta odredba zbudila med delavci ogorčenje in sovražnost napram ameriškim okupacijskim oblastem.

Neki unijski uradnik je dal duška položaju z besedami, da unijske niso nobeno razpote, ki bi vodilo v dve smeri. „Japonsko organizirano delavstvo se ne bo dolgo pokorilo takim diktatorskim odredbam ene osebe.“

Pred enim letom, ko je MacArthur prepovedal generalno stavko, so japonski delavci izražali bojazen, kajti prepoved je sledila dobro leto po zaključitvi vojne in japonsko prebivalstvo je čutilo podjarmljenost po porazu. Sedaj je situacija dokaj drugačna. Veliko število delavcev sedaj čuti, da uveljavljajo svoje zahteve za izboljšanje življenjskih razmer.

MacArthur je na svojo pest prepovedal stavko, ki je bila oklicana 29. marca in je imela trajati 24 ur v znak protesta

proti nizkim mezdam. Razume se, da so se delavci podali njegovemu ukazu in prekličili stavko, potem pa so kljub temu z dela odšli domov. Na delo se niso vrnili 24 ur.

Dva dni po prepovedi stavke je 350.000 vladnih delavcev in rudarjev ostalo doma, kar je bil jasen dokaz, da niso upoštevali MacArthurjevega ukaza. Nato je MacArthur izdal drugi ukaz, da se morajo vsi delavci vrniti na delo, sicer jih zadene kazen. Četudi so se delavci vrnili na delo, so s svojim nastopom pokazali, da jih MacArthur ne bo mogel dolgo strahovati s svojimi ukazi.

Življenske razmere japonskih delavcev so skrajno slabe. Vladna statistika kaže, da povprečna družina štirih članov potrebuje 7.000 jenov na mesec za življenje, povprečni industrijski delavec pa zasluži komaj 3.500 mesečno. Japonsko delavstvo se nahaja v zelo težkem položaju, ker nima pravice, da bi zahtevalo večji kos kruha. General MacArthur nastopa samopašno. Uvedel ni nobenih reform. Izkoriščanje gre naprej kot pred vojno.

V Taft-Hartleyevem zakonu so podjetniki dobili dobro orodje za razbijanje stavk z injunkcijami.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kanada \$2.00 na leto, \$4.00 na pol leta, \$2.00 na četrt letu; na Chicago in okolico Cook Co. \$3.50 na leto, \$4.75 na pol leta; na inosomato \$11.00

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cook County \$3.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communication and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Davčna igra v interesu bogatinov

Kongres je nedavno sprejel nov davčni zakon, s katerim je nekoliko znižal dohodninski davek. Skupno znižanje bo znašalo nekaj čez štiri milijarde in pol dolarjev na leto. Ker je danes vsakdo tudi v tej deželi zelo obdavčen, je pretežna večina ljudi to davčno znižanje tudi pozdravila; ne samo kapitalisti in srednji sloj, marveč tudi delavci in farmarji. Delavci in mali farmarji res potrebujejo davčnega olajšanja, ker nosijo največje davčno breme. Ampak s tem znižanjem so mali davkoplačevalci dobili le drobtino, odnosno iluzijo, bogatini si bodo pa lahko nabavili tudi nove jahte, kakor je zapisal Wall Street Journal.

Koliko bo dežela na boljem, je seveda drugo vprašanje. Sploh je tudi vprašanje, koliko bodo na boljem mali ljudje. Če bo to davčno znižanje prilivalo inflaciji, to je višji cenam, kakor trdi je mnogi ekonomski, potem mali ljudje ne bodo imeli nobene koristi; kolikor več bodo prejeli na plačilni dan — povprečno dolar ali dva na teden — bo šlo pa za življenjske potrebe, ako bodo cene plezale kvišku. Lahko se ve.

Da inflacija še ni ustavljena, je lahko znano vsakemu, posebne pa gospodinjstvom. Tudi ni perspektive za stabiliziranje cen na sedanji točki, še manj pa za njih znižanje. Poleg tega davčnega znižanja, ki bo vsaj teoretično zvišalo obrok denarja za okrog štiri in pol milijarde dolarjev letno, sta še dva druga, odnosno trije drugi gospodarski faktorji, ki bodo vplivali na dviganje cen.

Eden teh faktorjev je Marshallov načrt, ki je še bolj inflacijski nego znižanje dohodninskega davka. Prav za prav je ta načrt dvakrat inflacijski. Na eni strani bodo njegove stroške — čez šest milijard na leto — 100% nosili davkoplačevalci, na drugi strani bo pa čezmerni izvoz poljedelskih pridelkov in industrijskih izdelkov v tujino, v "Marshallove dežele", potikal cene navzgor.

Drugi teh faktorjev je drastično zvišanje izdatkov za novo oboroževanje in militarizem, ki ima iste gospodarske ali inflacijske lastnosti kakor Marshallov načrt: redukcijo življenjskega standarda za delovne mase te dežele. Izdatki za oboroževanje in militarizem so sploh na vsej črti potrat bogatstva.

Tretji od teh inflacijskih faktorjev je gibanje za novo mezdno zvišanje. Radi stalnega dvigovanja cen ali inflacije, katero na eni strani potiska navzgor vladna fiskalna politika — ogromni izdatki za militarizem, razmetavanje denarja za Trumanovo doktrino in Marshallov načrt ali za tujo "pomoc", kakor tudi za financiranje ogromnega vladnega dolga na drugi strani pa dvigajo draginjo velikanski profiti — radi tega je delavstvo prisiljeno na borbo za novo zvišanje plač.

Kljub vsem meznim zvišanjem je ameriško delavstvo radi velike draginje danes v resnici na slabšem kakor je bilo pred dvema letoma. Realna plača ali kupna moč povprečnega delavskega zaslужka je v zadnjih dveh letih padla za okrog štiri dolarje na teden. S splošnega gospodarskega vidika je zvišanje plač sploh potrebno, kajti drugače bo kupna moč delovnega ljudstva, ogromne večine konzumentov, še bolj padla, kar mora imeti le slabe posledice na narodno ekonomijo. Zvišanje plač je seveda najbolj potrebno tam, kjer so plače najnižje, zlasti onim delavcem, ki prejema manj kot dolar na uro. Ampak tudi v tem področju kapitalizma se dogaja baš obratno: da si najbolj plačani in najbolj organizirani delavci veliko lažje izvojujejo mezdna zvišanja nego slabo plačani in slabo organizirani. Za te delavce bi bilo treba zvišati minimalno plačo z zveznim zakonom na dolar ali vsaj na 75c na uro — zdaj znaša še vedno 40c na uro. O tem pa kongres do zdaj ni hotel nič slišati.

Toda vrnimo se k temu davčnemu znižanju.

Da je prišlo do tega znižanja dohodninskega davka, sta dva razloga: Eden teh je politični: ker smo v volilnem letu, ko je treba kupovati glasove na vse načine, drugi pa je v tem, ker republikanci in večina demokratov smatra, da je treba olajšati davčno breme bogatim slojem. S tem zakonom so to tudi prilično dosegli: delavcem so vsaj navidezno dali drobtino, vrhni srednji in najvišji plasti davkoplačevalcev pa tisočake in stotisočake.

Po dosedanjem davčnem zakonu je bilo na listi okrog \$4.500.000 oseb, ki so bile podvržene dohodninskemu davku. Z novim zakonom se je ta lista znižala za okrog sedem milijonov, ker so odpadli najbolj mišerni plačani — osebe, ki zaslužijo \$12 ali \$13 na teden. Ti ljudje so obema starima strankama res lahko hvaležni! Kapitalistično časopisje je to "razbremenitev" zelo naglašalo — z velikimi naslovi! Prav tako je naglašalo tudi "razbremenitev" drugih delavcev, omalovaževalo pa olajšanje davčnega bremena bogatinov. Slična pesem se je razlegala tudi po obeh zbornicah kongresa.

Ampak kar se delavstva in malih davkoplačevalcev tiče, je ta "razbremenitev" bolj revna. Za one delavce, ki zaslužijo manj kot \$3.000 na leto, imajo ženo in dva otroka, znaša povprečno znižanje tega davka \$51 na leto. Ta skupina predstavlja največjo kategorijo: 38.260.000 ali 70,2% vseh davkoplačevalcev. Za one delavce, ki zaslužijo od \$3.000 do \$5.000 na leto, imajo ženo in dva otroka, znaša povprečno znižanje \$92 na leto. Ta skupina predstavlja 13.850.000 ali 25,4% vseh davkoplačevalcev. Na višjeje konja so zlezli bogati davkoplačevalci. Kdor ima \$25.000 letnih dohodkov, je dobil \$2.046 olajšave; kdor zasluži \$50.000, je dobil \$7.533 olajšave; kdor "zasluži" \$100.000, je dobil \$16.638; kdor "zasluži" \$500.000, je dobil \$47.923. Novi davčni zakon tudi določa, da si v svrhu dohodninskega davka mož in žena lahko razdelita dohodke, kar pomeni, da bo ta davčna olajšava za bogate sloje še precej večja. Ta določba bo koristila predvsem onim zakonom, ki imajo več ko \$10.000 letnih dohodkov. Republikanci in več ali manj tudi demokrati so si s to potezo zagotovili bolj masne kampanjske prispevke od bogatinov.

V zvezi s tem je treba omeniti še republikance, takoj po sprejetju tega zakona preko Trumanovega veta priznati, da je bila to le politična poteza, odnosno da bodo zopet zvišali davke, ako

Vabilo na koncert zboru Zarje

Cleveland, O. — Sedaj imamo pomladansko sezono raznih društvenih in kulturnih priredb. Vse te priredbe se vrše v prav kratki dobi, v teku treh tednov.

Važna kulturna priredba se bo vršila v nedeljo, 25. aprila, v Slovenskem narodnem domu na St. Clair ave., namreč pevski zbor Zarja bo podal koncert in opereto "Srce in denar". Zarjo vsi poznate kot star, pionirski delavski zbor, ki prepeva že mnogo let, in sicer od leta 1916 pa do danes. Ves čas stoji neustrašeno na delavski strani. Seveda, zbor je šel že skozi hude čase, ampak s svojo pošteno vztrajnostjo si je pridobil veliko spoštovanje in vsestranskega odobravanja med naprednimi delavci v Clevelandu in po drugih naselbinah.

Spodaj podpisani zopet vabi na koncert Zarje vse prijatelje in znance. Začetek programa ob 8.15 popoldne. Po programu bomo imeli okušno večerjo, tako da ne bo treba nikomur hoditi domov. Po večerji pa bo sledil ples, za katerega bo igral izvrsten orkester.

Ne smem pozabiti domače zabave, ki je že v navadi na Zarjinih prireditvah. O koncertu pa naj le rečem, da bo prvovrsten, kajti Zarjani bodo zapeli več lepih slovenskih klasičnih, narodnih in partizanskih pesmi, poleg tega pa vprizorili opereto "Srce in denar". Občinstvo bo imelo velik duševni užitek.

Veselični odbor, v katerem so večinoma tu rojena dekleta in mladeniči, bo vsem dobro postregel, bodisi s pižamo ali jedajo. Torej naša dolžnost je, da posetimo koncert Zarjanov v velikem številu. Torej na svidenje v veseli družbi v nedeljo, 25. aprila, v Slovenskem narodnem domu na St. Clair ave. Vabi vas stari prijatelj zboru Zarje — Anton Jankovič!

Dopisnik Maren in narodnost

Washville, Ill. — Dopisnik Maren iz Mt. Oliva, Ill., kritizira moj dopis, ko sem v Prosveti opisal razliko med politično in industrialno vlado.

Kritiko priznam in sprejem, če je stvarna, če je kaj logike v njej. Toda kritika brez logike pa ne pomeni nič drugega kot mlatenje prazne slame.

Dopisnik Maren me opominja, zakaj se ne zanimam bolj za narodnost, zakaj se ne oprimem gesla "svoji k svojim". Tukaj hočem povedati, da spoštujem vsak narod in ne zaničujem nobenega, ne slovenskega, ne drugega. Amerika je naseljena z vsemi narodi! Vsi smo ljudje, nič več in nič manj! Noben človek ni boljši od drugega, noben narod ni boljši od drugega! Razredna zavest delavcev vseh narodov bo osvobodila delavce izpod kapitalističnega jarma, dopisnik Maren, ne narodnost, ne svoji k svojim! Dopisnik Maren bo enostavno moral iti prej v socialistično šolo, da se bo naučil, kaj je socializem, predno bo skušal koga kritizirati zaradi socializma.

Nekateri delavci zdaj mislijo, če bodo pri prihodnjih volitvah izvolili "pravega moža" v Belo hišo, da ne bo vojne, da bo vse okej. Delavci, ki tako mislijo, imajo pač tako upanje in imajo popolno svobodo do takih misli in takega upanja. Kar si bodo pri prihodnjih volitvah izbrali, to bodo tudi imeli. Toda če bo pa to tudi tako izpadlo, je pa druga stvar. Predsednik ne more delati kar bi hotel, kajti vlado kontrolirajo kapitalisti in kontrolirajo jo zato, ker imajo ekonomsko moč v svojih rokah zato, ker lastujejo industrije.

Kapitalizem je zapletel Ameriko v prvo svetovno vojno; kapitalizem je zapletel Ameriko v drugo svetovno vojno; kapitalizem bo zapletel Ameriko v tretjo svetovno vojno — ako delavci

bo v zvezni blaginji nastal deficit. Ker so dovolili nove milijarde za oboroževanje in Marshallov načrt, je ta deficit sigurna stvar in torej tudi novi davki. Wall Street ima načrt, da kongres uvede zvezni prodajni davek (sales tax), ki najbolj težko pade po delavcih in najbolj revnih slojih.

John L. Lewis (v sredini) si je za klobuk zopet zateknil eno zmago, ko je starim majnarjem priboril pensijo \$100 na mesec. Prav za prav so si jo priborili majnarji, ki so bili "na počitnice", vendar je bil Lewis tiran pred sodišče. Poleg njega sta Ezra Van Horn, zastopnik operaterjev, in senator Bridges, ki tvorijo upravni odbor blaginjskega rudarskega sklada, iz katerega se bodo plačevali pensije.

ne bodo poslušali glas razredno zavednih delavcev in njih stranke. Capitalism means war!

Ko je bila prva svetovna vojna v teku, so demokrate priporočali volilcem, da naj ponovno izvolijo Wilsona za predsednika pod geslom: "He kept us out of war." Did he keep us out of war? Vsakdo bi moral vedeti, da je bila Amerika zapletena v prvi svetovni vojni.

Ko je predsednik Woodrow Wilson imel svoj govor v St. Louisu, Mo., 5. septembra 1919, je med drugim rekel tudi to-le: "Why, my fellow citizens, is there any man here, or any woman — let me say, is there any child here — who does not know that the seed of war in the modern world is industrial and commercial rivalry?"

Tukaj sem citiral predsednika Wilsona v angleščini zato, da bi tudi tu rojeni delavci slovenskih staršev lahko čitali in razumeli. Da bo pa tudi dopisnik Maren lahko zapadel ta citat, ga podajam tukaj tudi v slovenščini, ki se glasi:

"Moji sohrzavljanji, ali je tu kak mož, ali kak ženska, da rečem, ali je tu kak otrok, ki ne ve, da seme vojne v modernem svetu je industrialna in trgovska tekma?"

Predsednik Wilson je torej sam povedal ljudem, da ni mogoče preprečiti vojne iz enostavnega razloga, ker ni mogoče uničiti semena, iz katerega zraste vojna. Pa tudi dopisnik Maren je ne bo preprečil s svojimi klevetami! Seme, iz katerega zraste vojna, morejo uničiti edino le delavci, ako bodo poslušali glas razredno zavednih delavcev in njih stranke. Dokler bomo imeli kapitalizem, bomo imeli tudi kapitalistične vojne brez ozira na to, kdo bo predsednik Združenih držav.

Povedal sem delavcem, da je politična stranka za delavce v Ameriki in povedal sem tudi kakšne knjižice naj čitajo in študirajo in zdaj pa naj napravijo kakor hočejo. Na glasovnici bodo imeli stranke, pa si naj izberejo katero hočejo. Kakor si bodo postali, tako bodo tudi ležali. S pisanjem moram zdaj prenehati, ker imam preveč dela na farmi. Zdaj lahko piše dopisnik Maren namesto mene, saj ima časa dovolj.

Dopisniku Marnu pa stavim dva vprašanja: 1.) Kaj je socializem? 2.) Na kak način je mogoče delavcem priti do njega? Ta dva vprašanja naj dopisnik Maren pojasni čitateljem Prosvete namesto mene, kajti jaz moram zdaj farmati ali kmetovati in nimam časa pisati.

Joseph Brown.

Prispevajte v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enakopravnosti, Prosveto in Proletarca naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 2446 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio. Br. Pollock je blaginjski obrambni sklad.

Pojasnilo Filipiču

Johnstown, Pa. — John Filipič iz Clevelanda, ki se v Prosveti obreguje nad menoj in Jontezom, da sva šla vedrit pod reakcionarno Ameriško Domovino, naj vzame na znanje sledeče:

Pred približno dvema mesecema je urednik Proletarca pisal da v Proletarcu ne bodo priobčali dopisov, ki niso stoprocentno v skladu z mnenjem urednika, zaeno pa je svetoval dopisnikom, ki pišejo take dopise, naj jih pošiljajo A. D. Približno isto stališče zavzemajo pri Prosveti. Jontez in podpisani sva se torej ravnala po nasvetu urednika Proletarca. Če je s tem kaj zagrešenega, naj se Filipič obrne s svojo kritiko na njega.

John Langerholc.

Se eno vabilo na koncert slovenske mladine

Cleveland, O. — Kdo rad ne vidi kaj lepega, mladostnega, ljubeznivega, poživljajočega? Vsakdo, kdor čuti kaj življenja v sebi! Le tisti ne čuti veselja za vse te lepe stvari, ki ga že smrt podira in mu temni grob odpira.

Ze lepa slika nas zanima, pa naj jo vidimo kjer koli in jo občudujemo ter skušamo doznati, kdo je bil tisti umetnik, slikar, ki jo je tako živo naslikal, da nas tako priteguje k sebi, da bi jo kar naprej in naprej gledali. Vzemimo za primer sliko, ki kaže lepo sadno drevo, ki je okrašeno in obloženo s krasnim cvetjem in se dotika veje veje, da se lahko cvet s cvetom poljublja in si šepeta svoje tajnostne prirode. Ze sama taka slika nam popelje misli v čas božastva, ki budijo prirodo ter vabijo na dan vse, kar ima kolikaj življenja v sebi, da jim dajo svoj poljub gorkote za nadaljnje življenje.

Res, lepa je taka slika, ki nam tako močno poži domišljijo, da v mislih gledamo in uživamo vso to lepoto. Toda ako hočemo v resnici to lepoto doživeti in občutiti, moramo iti tja, kjer resnično stoji sadno drevo, ki je s cvetjem okrašeno, da gledamo kako se veje majoje, cvet s cvetom dotika in poljublja in da slišimo tajnostno govornico prirode, sešelestenje.

V nedeljo popoldne, 25. aprila, v SDD na Waterloo rd. boste imeli priliko videti in slišati resnično živo, raznobirno sadno cvetje in njegovo šelestenje — našo mladino, sadno cvetje našega narodnega drevesa, ki bo privedlo koncert. Tam boste dobili zvrhano mero užitka in razvedrila, ko boste v njih gledali sami svojo mladost in vas bo spominjalo, ko ste bili še sami brezskrbno sadno cvetje v lepem narodnem vrtu.

Zati bože, čas tako hitro beži in nas je spremenil že v ostarela dablja. Zato pa pojdemo med mladino, kjer se nam bo duh pozvil in pomladil, ter bomo s tem tudi pomagali mladim za nadaljnje delo in obstoj v narodnem sadovnjaku.

Pri tem zburu je mnogo otrok od tukaj rojenih staršev. Stare mamice in očete, opozorite vaše sinove in hčere, da tudi oni

pošljejo svoje otroke k mladinskim zborom, kjer jim je najbližji. Vi pa pripeljite vaše malčke h koncertu, kjer se bodo najbolj zabavali v krogu drugih otrok.

Zavedajte se tega in naj vam bo vedno pred očmi, da naša tukaj rojena mladina je zadnji vir naše besede in pesmi v naši novi domovini.

Glejte, da vam ne bo vreme nikakršna ovira za poset koncerta!

SADNO CVETJE

Zopet dreve se prebujajo iz otočnih zimskih dni, sok pod skorjo ga poživlja, ki se v popje spremeni.

Pojpe smolnato odpira se, in v cvetje spremeni, vsako vejico drevesno sadno cvetje okraši.

Raznobirno in vabečo se bohoti in duhti, da človeka k sebi vleče in samika mu oči.

Šepeta drevo drevesu, veje veje klanja se, cvet poljube daje cvetu, vmes se listki selene.

Kot bi morje zacvetelo valovi in šelesti in bi simfonije pelo v čast življenju, mladih dni.

J. Tomičič.

Iz Los Angelesa

Los Angeles, Calif. — Iz našega mesta se le redko kdaj oglasi v Prosveti. Mislim, da bi lahko slišali glas od nas bolj pogosto, saj imamo tu mnogo rojakov, ki so sposobni in pisani, na primer bivši urednik Glasa svobode.

Tukaj ni vse zlato, kar se svetli, posebno če morš garati vsak dan v tovarni. Kakor po mnogih drugih krajih, tako imajo vpeljan priganjaški sistem tudi v tukajšnji tovarni električnih motorjev. Opazujem inženirje in druge specialiste, ki skušajo doseči z nekim strojem čim večjo produkcijo. Delovodja mi je dejal, kakor hitro bo dotični stroj izpolnjen, bom ob delo.

Tehnični napredek je z vsakim dnevom večji, toda komu je korist, je pa drugo vprašanje. Namesto da bi moderni stroji koristili vsem delavcem, jih pa izrivajo ga cesto. Stroji bodo služili trotom mestu delavcem toliko časa, dokler bomo imeli sistem izkoriščanja.

Naj še imenim, da imamo tu dovolj sončnih dni skozi vse leto, tako da si lahko dobro ogrejemo naše revmatične kosti. Ko bi kapitalisti mogli, bi nam še to preprečili. Sedaj bo poteklo že leto in pol, odkar mi je zdravnik svetoval, naj se podam na jug, da bom laže dihal. Mogoče bom res malo dalj tlačil travo. (Ostalo v tedniku. — Ured.)

Albin Karmičnik.

Saloigra "Oj, ti vražji fant!"

Chicago, Ill. — Kakor je bilo že poročano, bodo igralci in igralki čikaških podružnic SANSa v prihodnjih tridejansko saloigro "Oj, ti vražji fant!" v nedeljo, 2. maja, v dvorani SNPJ.

Ze danes se odločite, da gototo posetite to lepo predstavo. Odbor.

Casovni komentarji

MILAN MEDVEŠEK

Nekaj vtisov s konvencije progresivne stranke

Gl. urednik Prosvete Garden je obširno poročal o konvenciji nove progresivne stranke države Illinois, Wallacevem shodu v Chicago Stadiumu in zborovanju narodnega odbora za izvolitev Wallacea in kandidatov tretje stranke. Vsa tri zborovanja so se vršila v Chicago 10. in 11. aprila.

Na konvenciji smo bili dobro zastopani tudi Slovenci, kar je zaslug centralnega odbora čikaških podružnic SANSa. Dasi ravno smo se organizirali zadnji trenotek, se je udeležilo konvencije okrog 15 delegatov, ki so zastopali naša podporna in kulturna društva, in sicer sledeči: Vinko Ločnikar, Laddie Kuhel, Louis Zorko, Frank Japič, M. Vrhovnik, Minka Aleš, Fr. Aleš, Louise Muha, Gloria Bohinc, Frances Vidmar, Frances Vider, John Sprohar, Anton Garden in podpisani. Društvo 119 SNPJ pa je zastopala mrs. Konelija iz Waukegana.

V kolikor pa je meni znano, so se udeležili zborovanja narodnega odbora progresivne stranke sledeči Slovenci: Etbin Kristan, Louis Adamik, Mirko Kuhel, Vincent Camkar, Fred Vider in Josephine Zakrajšek.

Nekaj besed o konvenciji progresivne stranke. V teh temnih dneh, ko se zdi, da je plaz reakcije poplaval vso deželo, in se ne vidi nikjer svetle točke na obzorju, se mi je videla ta konvencija kot oaza v puščavi. Delegacija, ki je šla blizu 3.000 oseb, je bila veliko bolj zavedna, dozorla, napredna, politično orientirana — ideološko socialistična, kot smo mnogi pričakovali. Resolucije, ki so bile soglasno sprejete, so se glasile kot da bi jih spisal Etbin Kristan, ali kakšen drug dober socialist. Delegati pa so govorili jezik, ki ga aktivni društveniki pri SNPJ dobro razumemo, jezik, ki kliče po socialnih in gospodarskih reformah, jezik, ki zahteva narodnostno in rasno enakopravnost, mirno sožitje vseh narodov, svetovni mir!

Neka majhna manjšina med nami skuša prikazati, da tretja stranka z Wallaceom na čelu ni pristno delavska stranka, da se ne bori za "socialno demokracijo" in nima opore unijskega delavstva. Na illinoiški konvenciji progresivne stranke so popolnoma prevladovali ideali socialne demokracije in konvencijo so vodili večinoma dozorli, socialno zavedni delavci oz. unijski voditelji. Ako so pristali progresivne stranke v drugih državah tako delavsko zavedni, socialno čuteči in dozorli kot v Illinoisu, potem lahko pričakujemo od te stranke resnično pristno delavsko stranko.

Prešernova priredba

Zadnje nedeljo smo imeli v Chicagu lepo priredbo pevskega zbora Prešerna. Dvorana SNPJ je bila zopet premajhna, vendar pa je bolje, da se pri domačem ognjišču tiščimo, kot da bi se kje drugje gledali od daleč.

Program je vodil Anton Udovč, predsednik Prešerna. Zbor je pod vodstvom profesorja Kubine zopet krasno zapel številno lepih slovenskih pesmi. Pisu je zlasti ugajala "Moja kosa je rujava in ne reže travce več..." Na sporedu je bilo tudi več varijantnih točk. Vse niso bile perfektno, vendar pa se je obnavstvo imenitno zabavalo. V teh varijantnih točkah je v največji meri nastopala tu rojena mladina. Reči moram, da je lepo število mladih Prešernovcev, ki posedujejo igralski talent. Prepričan sem, da nam bodo podali na oder še marsikaj lepega, posebej ker imajo med seboj Udovčeva ml., ki posesta profesionalno dramsko šolo.

Tudi zbor Ženske zveze je prav lepo zapel nekaj slovenskih narodnih pesni. Ko sem jih poslušal, sem si mislil, da bi lahko brez posebnih težav tudi naše (Dajle na 3. strani.)

ELEKTRIFIKACIJA SLOVENIJE

Prvi železobetonski daljnovodni stolp se je pri poizkusnem rušenju sijajno obnesel

Ljubljana. — Važen problem v zvezi z elektrifikacijo Slovenije po petletnem planu je racionalna gradnja električnih daljnovodov. Pri gradnji teh daljnovodov bomo v bodoče uporabljali v čim večji meri stolpe iz jekla, ki jih bomo izdelali iz armiranega betona, to pa ne samo zaradi tega, da pridemo čim več železa in jekla za druge nujne potrebe, temveč še bolj zaradi tega, ker imajo stolpi in drogovi iz armiranega betona velike prednosti nasproti stolpom iz železne konstrukcije. Leseni drogovi se lahko uporabljajo le za prenos električne energije manjše napetosti, stolpi iz železne konstrukcije pa so dragi in povzročajo mnogo stroškov za vzdrževanje, ki pri armiranobetonstih stolpih skoraj odpadejo. Zato dolga zakon o petletnem planu za razvoj narodnega gospodarstva FLR Jugoslavije, da moramo za potrebe elektrifikacije in telekomunikacije zagotoviti proizvodnjo preizdelanih betonstih stebrov z uporabo jekla visoke vzdržljivosti.

Inženir Anton Umek, tehnični

izkušeni konstruktor, smo prvi li. Pri tem smo merili za potrebe sile. Kolikokrat so povzročile napetosti v predalkah presegle tiste napetosti, ki nastopijo pri najneugodnejši praktični obremenitvi stolpa s težo žic, ledu na njih ter s pritiskom vetra, tolikokratna je varnost konstrukcije. Račun predvideva približno trikratno varnost in tolikšno varnost je preizkus tudi dokazal, kar daje polno priznanje konstruktorju in njegovim sodelavcem. Uspeh je tem pomembnejši, ker so se — kakor smo že omenili — pri gradnji stolpa montirne skupine šele vežbale.

Veliko delo še čaka naše graditelje daljnovodov. Vsi se zavajajo pomena elektrifikacije države, zato jim ne bo noben trud prevelik, da izpolnijo postavljeno nalogo. Njihov prvi uspeh pa jim bo kažipot za bodočnost. (Poslano Sansu)

Celovski ordinariat podpira potujčevanje na Koroškem

Slovenakim duhovnikom je prepovedano zahtevati slovenske šole

Celovec. — Odredba, s katero je celovski ordinariat v februarju t. l. prepovedal slovenskim duhovnikom razpečavati Mohorjeve knjige, ni edini primer, kako koroške cerkvene oblasti poskušajo na vsak način odtujiti koroško ljudstvo. V članku, ki ga je objavilo glasilo slovenske Koroške "Slovenski Vestnik" od 27. II. 1948 "Cerkvena politika ob jezikovni meji", je podanih nešteto dokazov, kako načrtno

je v dobi od leta 1849 do danes pomagalo škofijstvo v Celovcu pri ponemčevanju slovenskega prebivalstva na Koroškem.

Tudi danes ni prav nič drugače in se celovski ordinariat ni odrekal velikomnemskemu programu koroškega nemškega duhovnika Vincenca Rizija, ki je oblikoval vsenemški program v načelnem članku, objavljenem 3. julija 1948 v "Klagenfurter Zeitung", v katerem je zahteval: "Trst in pot v Trst morajo imeti Nemci, ker je Trst nje eno edino južno pristanišče." Za uresničitev tega programa morajo Slovenci kot žrtve izginiti!

Kako nadaljuje škofijstvo germanizacijo v cerkvi, dokazujejo sledeče slovenske župnije, na katerih je ordinariat namestil nemške duhovnike med njimi večje število rajhovcev, ki ne obvladajo slovenskega jezika ali se ga nočejo posluževati. Te so: Borlje, Borovlje, Čače, Domače, Grabštajn, Grebini Krčanje, Otmanje, Otok Podkloster, Pokrče, Ruda, slov. Šmihel, Strmec, St. Jakob ob cesti, St. Jurij na Vinogradih, St. Pavel v Ziljski dolini, St. Tomaž, Timenica, Vetrinj, Vrata, Vrba, Vobere. V teh župnijah se poučuje tudi verouk samo v nemščini. Dvojezičnost pa je upeljal ordinariat v sledečih slovenskih župnijah: Blače, Loga vas, Smarje pri Pliberku, St. Stefan v Ziljski dolini in še na drugih.

Sedaj pa so dobili slovenski duhovniki direktivo škofijstva, ki je vodi dr. Blum kot ekso-potest škofijstva, da ne smejo podpisati nobene apoteoze, v kateri koroški Slovenci zahtevajo slovenske šole.

Tudi ta ukrep celoveškega ordinariata je uvrstiti v niz ukrepov izvajanja veliko nemškega germanizacijskega programa in razbijanja enotnosti koroških Slovencev ter njihove oddovitve od matičnega naroda in matične države.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali si tiste vaš dan?

AMERIŠKO DELAVSTVO—PODVIG ADF

(Četrty od devetih člankov o zgodovini delavskega gibanja v tej deželi. Material bazira na podlagi podatkov delavskega departmanta.)

Med ostro borbo za delodajalce v času velike depresije l. 1870 se je delavsko gibanje v Ameriki zapletlo v notranje konflikte radi oblike svoje narodne organizacije. Vprašanje je bilo, če naj narodna organizacija temelji na enotnosti delavstva, brez ozira na stroko ali delo, ali naj se nasloni na obstoječe unije izurjenih delavcev. Vprašanje je poglobilo dejstvo, da se je delavskemu gibanju pridružilo veliko število neizurjenih delavcev. Mnogi od teh so bili priseljenci, došli semkaj v času razvoje dobe ameriške industrije in prodiranja na zapad po civilni vojni.

Vitezi dela, ki so imeli velik vpliv v delavskem gibanju v desetletju 1880, so priporočali organizacijo predstavljajočo vse delavstvo, krajevne unije pa naj bi bile v njej vključene kot članice. Organizacija Viteзов dela je bila osnovana kot tajna skupina ali bratovščina l. 1869 v Philadelphiji. Ustanovitelj je bil Uriah S. Stevens. Delavci so se bali, da pridejo na črno listo pri delodajalcih, ako se zve, da so vključeni v delavski organizacijo. Ali leta 1878 so imeli Vitezi dela svojo prvo konvencijo in Stevens je bil izvoljen za voditelja. L. 1879 ga je nasledil Terence V. Powderly.

Vitezi dela so poudarjali potrebo vzgoje delavstva za dosego delavskih ciljev ter so priporočali pogajanja v delavskih sporih in njihov cilj je bil, da se iz delavskega gibanja končno razvije kooperativna družba. Bili so za industrijalni unionizem in v njih unijo se je lahko vpisal vsak delavec, ženska ali moški, izurjen in neizurjen delavec, farmarji in tudi gotovi profesionalci. Bili so za osemurnik, za odpravo otroškega in jetniškega dela, za kooperativne delavske tvornice in ljudsko lastništvo javnih naprav. Bistveno so bili proti stankam in bojkotiranjem, toda napredovali so šele potem, ko so se poslužili tega oročja. Največjo stavko so vodili proti tedanjem železniškemu trstu, kateremu je načeloval Jay Gould, najmočnejši kapitalist svojega časa. Uspeh stavke je privedel v odkritje, da je tisoče novih članov. L. 1888 so imeli Vitezi dela 700.000 članov.

Za gradnjo takih stolpov za daljnovode so predvsem potrebne specializirane montažne skupine delavcev, ki jih doslej nismo imeli. Vzgojiti je bilo treba prvo tako montažno skupino in to smo dosegli pri gradnji prvega "žolskega" stolpa v St. Petru. Pri tem delu se je posebej izkazal tovariš Jože Mavrič, doma iz Renč na Primorskem. Bil je prvi, ki je gradil take stolpe. Pod njegovim vodstvom so se na poizkusnem stolpu skupin tovariši: Arcon, Mozetič, Jelen in Krpan.

Da se kontrolira stabilnost in varnost teh pri nas še ne preizkusni "žolski" stolp porušiti

Poizkusni daljnovodni stolp v Sent Petru po dograditvi

svetnik "Elektroprenosa", je pri nas prvi konstruiral take stolpe s predalčnim sistemom, montirane iz že prej pripravljenih predalk in vozlišč. V St. Petru v Savinjski dolini so nedavno zgradili tak stolp, da ga preizkusijo do popolnega uničenja. Na tem poizkusnem stolpu so se vežbale montirne skupine, ki bodo za daljnovod Laško-Velenje postavile okrog sedemdeset takih stolpov, potem pa nadaljevale delo na drugih daljnovodnih progah. Projekt stolpa je

V četrty fazi rušenja, ko je bila dosežena trikratna varnost, je stolp omagal in se začel rušiti.

napravil inženir Alfred Petelin, pomočnik inženirja umetnika pa je gradbeni inženir Lenart Trepo.

Koroške vesti

Zahteva Slovenske prosvetne zveze za Koroško

Celovec. — Glede na vest, da ne bo varnostna direkcija v Celovcu priznala novo izvoljenega odbora Slovenske prosvetne zveze, je poslala Zveza varnostni direktorji za Koroško protest, v katerem se ugotavlja, da je bilo sklenjeno na seji odbora Slovenske prosvetne zveze, da bo občni zbor 12. marca 1948 in da se je strinjal a temi sklepom tudi bivši predsednik dr. Jožko Tischler, ki je naročil, da se skliče občni zbor na imenovan dan. Tudi so bila razen dveh delegatov zastopana na obnem zboru vsa v Zvezi veljavna prosvetna društva. Občni zbor Slovenske prosvetne zveze je bil torej sklican v smislu pravil, bil je sklepčen in je imel tudi pravico izvoliti nov odbor. V protestu se navaja, da je Slovenska prosvetna zveza organizacija koroških Slovencev, ne pa varnostne direktorije v Celovcu. Izjava varnostne direktorije ob obnem zboru Slovenske prosvetne zveze odraža načelno stališče do kulturnega delovanja koroških Slovencev. Novi odbor se bo boril proti vsakemu kršenju kulturnih pravic koroških Slovencev in zahteva v imenu svojih članov, da varnostna direkcija prekliče svojo izjavo in da takoj prizna novo izvoljeni odbor Slovenske prosvetne zveze.

Sopirjenje zemljiške gospode

Na slovenskem Koroškem so se zmerom prilike starega feudalnega sistema. Se zmerom se med nami sopirijo zemljiška gospoda, ki živi od žuljev in potnih krag slovenskega kmečkega ljudstva in slovenskega gozdnega delavca. Ta gospoda ima daleč naokrog razpredena svoja posestva. Razni grofi Thurni, Halldorfi, Mettnitzli, Leitgebli itd. izkoriščajo slovenskega kmečkega delovnega človeka ter ga ovirajo na njegovi poti h gospodarskemu napredku. Vzemimo primer kneza Orsinija-Rosenberga, ki je tudi danes še odkrit "sovražnik slovenskega prebivalstva, borečega se za svoje osnovne življenjske pravice. Obupne so prilike, v katerih morajo živeti gozdni delavci. Upravitelj knezovega posestva Muller v Globasnici je večkrat prigarjal domačinoma Kandurja in Volbarta, naj izstopita iz Svobodilne fronte, češ da jima to zelo škoduje. Sledile so litkane, dokler niso Kandurja in Volbarta odpustili iz službe. Oba sta sedaj brezposelna in ne vosta, kako bi preživljala svoji družini. Slovensko koroško ljudstvo dobro ve za ta primer in se sprašuje, kako dolgo bo še slovenski delovni človek izročen na milost in nemilost raznim grofom, knezom, baronom ter njihovim topoglavim hlapčičem. Edina pot k izboljšanju je žilava borba za pravico do svobode in lepšega življenja. Slovensko koroško delovno ljudstvo se tega dobro zaveda.

Zgled mladine velikovškega okraja

Mladinci in mladinke okraja Velikovec so imeli svoje okrajno zborovanje Zveze mladine za slovensko Koroško. Zborovanje je nudilo sliko vzgledne delavnosti mladine, ki se živahno udeležuje na vseh delovnih področjih, predvsem v organizacijskem in političnem izgrajevanju, pri kulturno prosvetnem delu itd. Mladina je pomagala postavljati spomenik padlim partizanom v St. Rupertu. 23 mladincev je pohitelo v novo Jugoslavijo in sodelovali pri gradnji železniške proge Samac—Sarajevo. Tudi se je mladina spomnila 1200 otrok, ki jih je obdarovala v okviru miklavževanja in božičnic.

V Mahličah je organizirala mladina velikovškega okraja množični fizikturni nastop. Seveda hoče ta mladina pomagati tudi pri gradnji prosvetnega doma v Zitari vasi. Poročila na omenjenem zborovanju utrjujejo v vsem slovenskem koroškem ljudstvu prepričanje, da se ta mladina jasno zaveda važnosti sedanjih nalog; ki jih želi urediti kljub najrazličnejšim oviram in težavam. Nič je ne mo-

ti pri tem primer obtožbe dobrih, zavednih slovenskih protifašističnih mladincev iz Globasnice, ki se bodo morali zagovarjati pred sodiščem v Dobrli vasi zaradi tega, ker so bili napadeni ob svojevčasni plesni zabavi požarne brambe v Globasnici, dočim uživajo pravi krivci napada, člani dobro znanih legalnih ter ilegalnih nacističnih organizacij, čisto pothu organov "demokratske" Avstrije.

Zastraševanje nam ne bo ubilo volje do prosvetnega dela

Naši prosvetalaši v Radliah so zelo delavni. Lep uspeh nedavne kulturne prireditve pa ni dal spati orožnikom, ki so se tri tedne zatem zglasili pri neutrudnem prosvetalašu Simanu Wrulihu, ki deluje že 25 let na ljudskem prosvetnem polju. Zanimali so se, če je bila igra, ki so jo uprizorili, političnega značaja in če so člani, ki so jo igrali, organizirani v Osvobodilni fronti. Razen tega so se zanimali tudi za imena vseh igralcev. Tega dogodka si ne moremo tolmачiti na drugačen način, nego da vidimo v njem poizkus beganja in zastraševanja naših poiztovovalnih prosvetnih delavcev ter oviranja slovenskega ljudsko prosvetnega delovanja. Toda če nas niso mogli zastrašiti klerofašistični dollfusovci in, schuschiggovci v prvi avstrijski republiki, če nas ni mogel streti hitlerjevski teror, potem ne bodo tudi ti poizkusi zastraševanja ubili v nas volje do ljudskega prosvetnega dela. Mi nadaljujemo svojo pot, dokler ne bomo združeni z bratskimi jugoslovanskimi narodi v novi Jugoslaviji.

Tudi pod mogočno Jepo smo Slovenci zavedni

Glinčani so nas obiskali. Prilili so v Loče ob Baškem jezeru s svojo novo "Miklovo Zalo". Veseli smo bili tega obiska, ki ga ne bomo izlepa pozabili. Dvorana pri Ročičniku je bila prepolna ljudi, ki so prišli iz vseh bližnjih vasi. Mnogi so se morali vrniti domov, ker ni bilo v dvorani več prostora. Tov. dr. Mirt Zwitter je v svojem nagovoru primerjal borbo slovenskega koroškega ljudstva v preteklosti, kakor je prikazana v "Miklovi Zali", z njegovo današnjo borbo za enakopravnost, osnovne življenjske pravice, lepše življenje in skupni domovini. Množica je z navdušenjem sledila poteku odlične igre bratskih gostov iz Spodnje Rože. Glinčani so se lahko prepričali, da je bilo prav, če so prišli k nam gostovat s svojo lepo igro. Prepričali so se lahko, da živimo tudi pod mogočno Jepo, ob prepletem Baškem jezeru zavedni Slovenci, ki si še želimo takih obiskov, saj predstavljajo za nas toplo izpodbudo k sodelovanju, k živahnemu zanimanju za uspešno, koristno ljudsko prosvetno delo.

(Poslano Sansu)

USPEHI JUGOSLOVANSKIH

kmetijskih znanstvenih ustanov za pospeševanje pridelovanja industrijskih rastlin. Znanstvenemu delu kmetijskih zavodov je treba v veliki meri pripisati, da so se zelo povečale površine, posejane z industrijskimi rastlinami. V Makedoniji so začeli pridelovati na precej večji površini zlasti bombaž. V več državi bomo letos pridelovali 3,5krat več bombaža, kakor pred vojno. Kmetijski zavodi so povečali veliko pozornost tudi pridelovanju riža. Z uvedbo boljega semena, ki so ga pridelali na poskusni postaji v Kočanih (Makedonija), so dosegli lani v Makedoniji donos po 50 in več stotov na hektar. Z večjo uporabo odbranega semena se bo donos še povečal. Kmetijski zavod v Skoplju je vzgojil več dobrih sort žita. Ena izmed njih daje za 20% večji donos od dosedanje naše najboljšje sorte. Uspešni so bili poskusi za pridelovanje riža v Slavoniji. V L.R. Hrvatski bodo pridelovali riž na 6000 do 7000 ha močvirnih zemljišč. Lani so tudi delali poskuse s kavčukovimi rastlinami. Dobro se je obnesla rastlina kokosag, ki so jo gojili tudi v Sloveniji.

IZ ŽIVLJENJA IN DELA DELAVCEV KEMIČNE TOVARNE V HRASTNIKU

Ljubljana. — Tovarna kemičnih izdelkov je na koncu leta 1947 imenovala svojega novatorja, racionalizatorja, udarnike in nagradilca z denarnimi nagradami večje število delavcev. Proslava je pokazala, da je delovni kolektiv te tovarne na visini, ki bi lahko služila za vzgled marsikateri tovarni.

Sama tovarna je bila zgrajena že pred deset leti. Njeni bivši lastniki niso kaj prida niti mislili na zdravje delavcev. Mislili so le na svoj žep, zato je tudi tako zgrajena, da delavci danes z velikim naporom obnovljajo in izboljšujejo tovarniške naprave, ki so tako velikega pomena za naše gospodarstvo.

Delavci so se za pomembno prostavo temeljito pripravili: s 1.860 urami prostovoljnega dela v 3 mesecih so zgradili 860 m dolg vodovod z zdravno vodo, obnovili mladinski dom, poskrbeli za knjižnico in poslali 7 mladincev na progo Samac-Sarajevo. Tako pripravljeni in oboroženi z nezlomljivo voljo, da se proizvodnja tovarni viša in izboljša, so svoj praznik res lepo in z vso prisrčnostjo proslavili.

Med najboljšimi iz tovarne FRANC GAČNIK je novator. Usposobil je sulfatno peč za solno kislino, postavil peč za nitrozne pline, ker ni bilo šolitrne kisline, popravil koncentracijski aparat za žvepleno kislino in usposobil pirtno peč za proizvodnjo žveplene kisline. Kako velikega pomena so njegovi uspe-

vani za udarnike, novatorja, racionalizatorja in bili nagradjeni.

AVGUST ŠTUŠEK. — Racionalizator Avgust Štušek je izboljšal postopek za proizvodnjo

Racionalizator Avgust Štušek. Kemične tovarne v Hrastrniku

trinitratumfosfata, ki služi za parne kotle. Pred vojno se trinitratumfosfat ni proizvajal pri nas v Hrastrniku — sedaj se, in to je dober del zasluge racionalizatorja Avgusta Štuška. Dokler Štušek ni izboljšal postopka za proizvodnjo trinitratumfosfata, je moral kovač stati pri črpalki in popravljal. Sedaj tega ni treba in proizvodnja trinitratumfosfata se je povečala za 100%. Poleg tega je tudi dosegel, da se filtri ne trgajo. S tem svojim uspehom je Štušek pritrnil tudi veliko dragocenega časa.

(Poslano Sansu)

Časovni komentarji

(Nadaljevanje z 2. strani) Progresivne Slovenke organizirale žensko pevsko skupino, saj je med njimi lepo število dobrih pevk. Slovenske narodne pesmi niso težke, toda če so lepo zapete, ljudstvu bolj ugajajo kot klasične.

Kratek nagovor je imel Frank Japich, predsednik čikaških podružnic SANSa. Na občinstvo je apeliral, naj deluje za tretjo stranko, zaeno pa opozori na igro "Oj, ti vražji fant", ki jo bodo vprizorile podružnice SANSa 2. maja.

NA SKOPLJANSKEM

polju bodo osušili 8000 ha, namakali pa 17.000 ha zemlje. Izdelan je načrt za osušitev vsega močvirnega Skopljskega polja in za namakanje velike površine zemljišč, ki zdaj niso dovolj vlažna, da bi jih lahko uspešno obdelovali. Vse polje bodo razpdeli številni prekopki. Nekateri bodo tako veliki, da bodo delno plovni. Na Vardarju bodo zgradili največji rečni jez v Jugoslaviji. Z zapornicami bodo regulirali gladino vode po potrebah. Potrebno bo pa tudi precej veliko umetno jezero, kjer bodo zbirali vodo pozimi za namakanje v suhih poletnih mesecih. Računajo, da bo površina tega jezera znašala okrog 200 ha. Ob jezeru nameravajo zgraditi filmsko mesto za makedonsko filmsko industrijo. Umetno jezero bo največjega pomena zaradi tega, ker bodo v njem zbirali pitno vodo za skopljsko prebivalstvo.

ZATIRANJE

sadnih škodljivcev v Vojvodini. V tej zimi so organizirali veliko akcijo za čiščenje sadnega drevesja. Očistili so 1.211.000 sadnih dreves, kar je nad tretjino sadnega drevesja v Vojvodini. Pri tej akciji je sodelovalo okrog 75.000 ljudi, ki so prispevali nad 320.000 prostovoljnih delovnih ur.

Novator Franc Gačnik iz Hrastrnika

hi, vedo najbolje njegovi sodelavci.

France je zidar in dela predvsem samotna dela pri pečeh. Sulfatna peč za solno kislino je bila izrabljena. Na pobudo ravatelj tovarne tov. Mirka Grečaka jo je France z drugimi delavci — zavedajoč se velikega pomena obnove te peči — takoj po osvoboditvi usposobil — in s tem pomagal, da so naše usnjarske, tekstilne in druge tovarne stekle.

Ker ni bilo šolitrne kisline, so vsi v tovarni pomagali s tem, da so postavili peč za nitrozne pline, ki nadomeščajo to kislino. Delo je uspelo in največji zaslug za ta uspeh ima novator France Gačnik. France Gačnik ima veliko voljo, da se strokovno izpopolni in pravi, da bi se kljub svojim 45 let rad posvetil študiju. Za sedaj se ne more zadovoljiti s privatnim učenjem — srednja tehnična šola mu je cilj! Omenil je tudi, da bi bilo za vse delavstvo v tovarni potrebno in nad vse koristno, da bi se ustanovili študijski strokovni krogi, ki bi pripomogli, da bi bila proizvodnja kakovostno boljša.

Tovarna je že imela en strokovni tečaj in zanimivo je, da so ta tečaj v glavnem obiskovali tisti delavci, ki so bili imeno-

Udarniki in nagradenci Kemične tovarne v Hrastrniku

PRED SONČNIM VZHODOM

NOVELE
ANTON INGOLIČ

(Nadaljevanje)

"Vidite, kaj gre življenje h kraju, so fizične potrebe zelo majhne, duševne pa ogromne. Želim si samo eno: da bi bil v našem vinogradu v Halozah, ki zdaj diši po zorečem grozdju. Videl bi rad svoje ljudi in jim govoril o lepoti in bogastvu naše zemlje, jih bodril k odporu in navduševal za borbo, če že sam ne morem nositi puške. Oh, zdi se mi, da mi bodo želje razgale preozke prsi!"

V Petrovih očeh se je pokazal čuden, nenavadni sijaj. Zdal sem bil tudi jaz prepričan, da je na koncu. Pripovedoval sem mu o naših krajih in ljudeh, o bodočnosti našega naroda in naše zemlje. Spet sem govoril kakor s prijateljem.

Ob slovesu mi je zadržal roko.

"Ali si že prebral pismo?"

"Ne. Samo v skrajni sili ga bom odprl."

"Odprl ga in preberi čimprej! Prosim!"

"Z veseljem, če tako želiš!"

Zmeden sem se poslovil.

Še tisti večer sem ga odprl. V njem je bil šop drobno popisanih belih listov. S posebnim zanimanjem sem se sklonil nadnje.

3

V Srbiji, 10. maja 1943.

Predraga Alenka,

ne vem, koliko strani bo imelo tole pismo, ki ga začnem pisati prav ob dveletnici najinega slovesa. Mogoče bo obsegalo le dve, tri strani, mogoče tudi dvajset. Njegov obseg ni odvisen od tega, koliko ti imam povedati, marveč od tega, koliko ti bom mogel povedati. Če bo pismo kratko, mi boš lahko samo očitala, čemu se nisem lotil pisanja prej. Da se ti opravičim takoj v začetku: že nekajkrat sem poskušal začeti, toda doslej je bilo moje življenje preveč raztrgano, da bi se mogel zbrati. Zdal se je umirilo, zato sem vzel pero v roke in bom nehal, ko mi bo padlo samo iz rok.

Ali se še spominjaš onega dne pred dvema letoma?

Jaz ga imam še živo pred očmi.

Kako je že bilo tisti čas pri nas doma? Najprej so črni železni tanki prekrivali naše mirne doline, svetle griče in ponosne planine, potem so vojaki s kamnom v prsih namesto srca in politiki z dušo najbrutalnijega mesarja razkosali našo zemljo, da je krvavela podolgim in počez.

In naš narod? Mnogi so se borili še potem, ko so že videli, da so izdani in prevarani; drugi so orožje vrgli sicer stran, a krepko so stisnili pesti in se zakleli, da bo prišel dan maščevanja, tretji so samo zmedeni, začudeni gledali, kaj se dogaja okoli njih, četrti pa so s srečnim nasmehom šli sovražniku nasproti, mu metali cvetja na pot in klicali: "Slava osvoboditelju!" Gorje za nas, da število teh poslednjih ni bilo najmanjše. Zame trikrat gorje, ker je bilo prav v naših krajih njih število strahotno visoko.

Kaj sem počel jaz v tem času, ti je znano: ko so mi iztrgali puško iz rok in me strpali kot

ujetnika v prašen kamion, sem na prvem ovinku skočil iz avtomobila, se preoblekel in pobegnul domov, ker sem bil prepričan, da bom doma najkoristnejši. Toda naše ljudstvo je drvelo mimo mene po poti, na katero so ga spravile v prvi vrsti socialne razmere zadnjih desetletij in nemška propaganda.

Prekmalu sem uvidel, da sem doma prav tako brezposeln, kakor bi bil kot ujetnik tam nekje v Nemčiji. Nastopili so trenutki, ko mi je bilo žal, da nisem v nemškem ujetniškem taborišču, kjer ne bi bil priča strahotnemu samoponizovanju našega ljudstva v Halozah in na Ptujskem polju. Da ni bilo nekaterih svetlih primerov upornosti med preprostim ljudstvom in med meščanstvom ter delavstvom in Ptujem, bi bil zapustil dom in odšel v svet, ki je postal nenadoma tako velik in prazen.

Zaradi teh trdnih ljudi pa nisem izgubil vere in sem ostal doma, da odprem ljudstvu oči in se borim zanj in z njim. Sestajal sem se z znanci in prijatelji, kovali smo načrte o uspešnem odporu; hodil sem po vaseh ob Dravi in po Halozah, bodril omahljivce in zmerjal strahopetce ter se sam krepil ob močnih in neuklonljivih značajih, ki sem jih srečal. Toda število teh poslednjih se je manjšalo iz dneva v dan, ker so prihajali ponje železni možje in jih odvajali v Ptuj, Maribor in še dalje. Nihče ni bil več varen, živeli smo samo še iz dneva v dan. Naše vrste so se že tako razredčile, da sem se čutil, kakaj ne pridejo pome.

Slednjič mi je postalo celo nerodno, da sem se jaz še sprehajal po prijaznem majskem soncu, medtem ko so mnogi, ki jih ne v narodnem ne v ideološkem pogledu nisem imel za posebno odločne borce, že davno stradali v koncentracijskih taboriščih.

V tistih težkih dneh me je obšla misel: pojdi v Ljubljano, kjer je baje za spoznanje bolje, pojdi tja, kjer živi tvoja Alenka! Dokazoval sem si, da je delo pod Halozami za zdaj nemogoče, sicer pa so mi dnevi šteti in nima smisla čakati. Treba je storiti kakor pred mesecem na cestnem ovinku. Življenje v Ljubljani se mi je v tvoji bližini prikazalo v najlepših in najprivlačnejših barvah. Toda tudi drugi glas ni zamrl: ostani na svojem mestu, nimaš pravice izbirati! Postavljen si sem v Haloze, tu delaj, tu se bori, dokler ne zmagaš ali ne padeš!

Tedaj je prišla moja Alenka.

Bilo je devetega maja enainštiridesetega leta. Povedala si takoj čemu si prišla.

"Metod, pojdi z menoj! Pridi k nam v Ljubljano, kjer se že zbiramo za odločilno borbo!"

Jaz sem stal nem pred tabo in te saho gledal. Vse v meni je vplilo: Alenka, ali res držim v svojih rokah tvoje roke, ki so mi tolikokrat segle na razgredo čelo in me priklenile nase, ko sem se razveljaval za stvari, ki so bile daleč od naju? So res tiste svetle oči, ki so se v otroških letih napile lepote morja, v dekliških bistrine zelene Soče, v poznejših pa vriskajočih haloških gričev?

"Metod, vzemi svoje stvari in pojdi, da ne bo prepozno!"

(Dalje prihodnjik.)

Zgodbe o razbojnikih in sodnikih

Ciril Kosmač

(Nadaljevanje in konec.)

Še ena, a bolj resnična

Ta zgodba se je zgodila pred kratkim. Držala se je starih navad, kajti tradicije so svete.

Razprava je bila v Nürnbergu, sodnik je bil ameriški sodnik Charles Wanerstrom. Sodil je generalom von Listu, von Weichsu in drugim poglavarjem nacistične vojske, ki je v naši deželi in v sosednjih deželah ropala, požigala, morila in krala, obešala in streljala talce, vse po mračnih vzorih svojih lastnih srednjeveških roparjev — kajti tradicije so svete!

Ameriški sodnik Charles Wanerstrom ni dal razbojnikom poretati glav. To nas ne zanima, kajti v nekulturni Evropi ne linčamo črncev in ne zbiramo skalpov. Ne gre za glave. Gre za besede, s katerimi je ameriški sodnik povedal, da razbojniki lahko obdržijo svoje glave.

Charles Wanerstrom je po dolgi razpravi vstal, premaknil na mizi razpelo in rekel v svojem klobuštravem sodniškem jeziku:

"Nemški vojaki so bili žrtve neprilakovanih napadov sovražnika, ki ga niso mogli dovesti do odkritega boja. Napravljane zasedbe nemških četam je bila navadna praksa. Nemške vojske so pogosto pobijali. Ujeti člani nelegalnih čet (beri: partizanov) niso imeli pravice, da bi ravnali z njimi kakor z vojnimi ujetniki. Proti obtoženim se ne more pravilno navesti nobene obtožbe za pobijanje takih ujetih članov odpora (beri: par-

tizanov). Ustrelitev je bil edini način, s katerim se je mogla kakšna vojska zavarovati pred taktično napadanjem take oborožene sile. Za legalno borbo se smatra samo boj vojaškega osebjaka kake države (beri: žandarje, gestapovce, esesovce, nacistične vojake). Tako skupina ima pravico, da se ravna z njo kakor z vojnimi ujetniki, in se ne izpostavlja nobeni nadaljnji nevarnosti razen internaciji po zaletju ali kapitulaciji. Vsi znani zakoni pravijo, da se talci morejo jemati in postreliti zaradi vzdrževanja reda."

Tako je rekel sodnik Charles Wanerstrom. Hkrati pa je, kakor je poročala Associated Press, sodišče a priori odklonilo vsako razpravljanje o vprašanju, ali je bila prisotnost nemške vojske na Balkanu že od začetka nezakonita, in da ni važno, ali je bila invazija v balkanske dežele zakonita ali zločinska."

Tako. Kaj sledi iz tega? Ni važno, če je nacistična drhal vrila v našo deželo, ropala in morila. Važno je, da smo se mi temu upirali, in ker smo se upirali, so imeli nacisti vso pravico, streljati talce in pobijati partizane, kajti ne smeli bi se upirati.

Tako je po svoji zapadnodemokratski logiki zaključil ameriški sodnik Charles Wanerstrom.

Te besede in ti zaključki so tako nečloveško mrzli in mračni, da jih naš človek prvi hip ne more razumeti. Toda ker je razumen, jih počasi že razumeva.

Kako jih razumeva? Takole:

Američani in Angleži radi govorijo o svojih sodnikih. Ponosni so nanje. Sodnika plačujejo kraljevsko. To pa samo zaradi tega, da ne bi bil podkupljiv in da bi lahko sodil svobodno. Tudi sodniki so ponosni na svoj vzvišeni poklic. Pravico tako visoko cenijo, da še danes niso sodoj v lasulji in v čevlji z visokimi petami in srebrnimi zaponkami, kajti tradicije so svete, kulturen človek pa se drži starih navad. Anglo-saksonski sodnik trdi, da ne sodi po mrtvi črki zakona, temveč po svojem lastnem predznanju; pravi, da sodi kot človek. In kako sodi kot človek? Tako, da vsaj za nekaj trenutkov zleze v kožo obtoženca in ga skuša razumeti.

Nobenega dvoma ni, da je ameriški sodnik Charles Wanerstrom kraljevsko plačan. Zato je lahko svobodno, zato prav lahko sodi kot človek. In če je sodil kot človek, je skušal razumeti obtoženca von Lista. Zato je človek Charles Wanerstrom zlezel za nekaj trenutkov v njegovo kožo, sodnik Charles Wanerstrom pa je ostro vprašal izza sodnega stola:

"Obtoženec, koliko ljudi ste pomorili v Grčiji?"

Obtoženi von List se je zganil, a zganil se je tudi Charles Wanerstrom, ki je bil ta hip v njegovi koži. Iz ust obtoženega von Lista sta prišla dva glasova. "Verzeihen sie, ich..." (oprostite, jaz...) je jecljal general, a hkrati se je oglasil tudi glas Charlesa Wanerstroma:

"Excuse me; whom do you mean, I too..." (Oprostite, koga pa mislite, jaz sem tudi...) Glas se mu je pretrgal. "What? (Kaj?) je rezko vprašal v mar-

šalskem tonu, ki je danes v modi v Združenih državah. "I am the judge! (Jaz sem sodnik!)" je kričnil in kar švignil iz kože obtoženega von Lista. Planil je za sodni stol, pahnil vstran sodnika Charlesa Wanerstroma ter se začel pripravljati, da bo izrekel sodbo ne kot sodnik, temveč kot človek Charles Wanerstrom. Mrko je pogledal po dvorani, češ nekdo je tudi name pokazal s prstom: mene obtožujejo, ki z orožjem v roki branimo stare navade in tradicije, demokracijo in krščanstvo; naš predsednik si dopisuje s papežem, a naši vojaki z orožjem v roki prinašajo Grkom kulturo in dolarje... no, in če se upirajo, če ne marajo naših dolarjev in naših navad, če nas napadajo iz zasede, nam ne kaže nič drugega kakor — — — Besede se v mislih ni izgovoril, ker se je bal, da bi mu očitali predrisno vedenje. Skušal se je pomiriti. Začel si je popravljati lasuljo, pa je pustil, da mu je zdrknila za vrat. In ker je iz izgubil ta tradicionalni okrasek svojega vzvišenega poklica, si je potegnul z obraza še zadnji ostarek človeške krinke. Dobro se je zavedal, da je močan, da je neodvisen, svobodno in nepodkupljiv, ker ga kraljevsko plačujejo, zato so streljali talce. Vsi zakoni pravijo, da je dovoljeno jemati talce ter jih streljati za vzdrževanje reda. A red mora biti!

Obtoženci so vstali.

"Pax vobiscum. (Mir z vami.)" je rekel Charles Wanerstrom. Blagoslova jim ni dal, ker ni znal dovolj latinščine. Vatikan pa še ni sprejel angleščine za svoj uradni jezik.

In potem?

Von List se je nagnil k von Weichsu in zašepetal:

"Si slišal? Imeli smo vso pravico streljati talce. Čudno, da naš Führer tega ni vedel."

"Čudno," je zamrmral von Weichs. "A tudi to je čudno, da ne vidijo naših obtoženih glav."

To pa res ni čudno. Pri nas, ker smo preproste pameti, že vsi vemo, da vrana vrani ne izkljuje oči. A prav tako vemo, da se bedak nikdar ničesar ne nauči od bedaka: če hoče prvi skozi zid, hoče z njim še drugi in za drugim tretji. Uspeh? Obtožene glave, a zid stoji.

Sodnik Charles Wanerstrom je izrekel svoje besede v imenu pravice, nemara celo v imenu človeka, toda vsekakor v imenu tistega človeka, ki je za nekaj trenutkov zlezel v kožo obtoženega von Lista. Kakšen je ta človek, kakšna je njegova pravica in kako je svobodno, smo videli v njegovi razsodbi. V ničemer nam ni podoben: njegova svoboda je hlapčevstvo, njegova pravica krivica.

Pravica je starejša od anglosaksonske lasulje in čevljev z visokimi petami in srebrnimi zaponkami. Starejša je, a vendar še tako krepka, mlada in živa, da bo preživela vse lasulje, vse tradicije, vse dolarje in tudi vse atomske bombe. Pravica je od tistih dni, ko je človek prvič dvignil roko nad človeka. Stojila je k tistemu, ki je prejel udarec, z njim gre skozi stoletja in bo šla in bo živel in se borila, dokler bo človek dvigal roko nad človeka. Pravica je sila, in tudi človek, ki mu pomaga, je močan. Kdor se zaletava vanj, ni samo krivičnik, temveč tudi bedak. Vsi preprosti ljudje to vemo—in tudi v tem je vir naše življenjske radosti, naše moči in našega miru.

Ko je Korenka vsa zasopla pritekla opoldne domov, potem, ko je zamažala čaka Nežika, da bi prinesla kosilo, je že od daleč videla dim, ki se je vasil skozi odprta okna in vrata in se izgubjal med trtjem. Zakričala je in planila v bajto. Na tleh je našla Nežiko, vso ožgano in opečeno. Obupno je stokala in ječala. Korenki je trgalo dušo, ko ji ni mogla pomagati. Tudi zdravnik Nežike ni mogel več rešiti—čez par dni je v trpljenju izdihnila v bolnici. Mala Marička pa je komaj še slabotno dihal v zibki pod oknom, vsa oamamljena od dima, jokala tudi ni več.

Od tistega dne Korenka ni šla več na delo med trtje, le včasih, kadar ga je bilo posebno veliko, je šla možu v pomoč. Še takrat je nesla s seboj malo Maričko, ki ji je edina ostala po tisti nesreči. A tam se je vedno s skrbi ozirala v senco pod trto, kjer je pustila otroka. Tako je postalo že tako težko in trdo življenje še težje, ker je zaslužil en sam. Nesreča se je držala Korenovih. On je postal še bolj zaprt vase, le preklinjal je čisto tisto ubogo življenje, ker ni verjel, da bo kdaj kaj boljše na svetu.

Pa so prišli tudi za viničarje boljši časi. Tudi Korenova sta jih dočakala in Marička, ki je zdaj stara štiri leta. Viničarji so dobili zemljo in trtje v svojo last in ne tlačanjo več. Gradijo se tovarne in dela in kruha je povsod dovolj. Koren je spoznal, da je v tovarni boljši zaslužek, da delavec lepše živi.

Tovarna usnja na Vrhniki je iskala delavce. Koren je razmišljal in tuhtal v sebi. Dopolnil se ni mogel odločiti. Nekoč zve-

Korenka se ne boji več za svojega otroka

Korenova Nežika je bila doma iz revne viničarske bajtice na Goričkem. Šest let je imela takrat in v šolo še ni hodila. Na Goričkem so sploh redki otroci hodili v šolo, viničarski še celo ne. Pozimi niso imeli čevljev in tople obleke, spomladi in poleti pa so morali paziti na bajto in na mlajše bratce in sestre, ko so starši vse dni delali tlako po vinogradih.

Tudi Korenova sta bila viničarja. Zgodaj zjutraj sta odšla od doma in se vračala kasno v noč, trudna in izmučena. Takrat je bilo trdo življenje. Nežika je vedela, da se njen atek nikoli ne smeje, da je mama malokdaj vesela. Vedno ima tako zaskrbljen obraz. Le včasih, ob nedeljah, ko je sedel oče na soncu pred bajto, je smela priti k njemu, da ji je povedal to in ono. Takrat je vzel tudi malo, deset mesecev staro Maričko na kolena in se poigral z njo, da je mala veselo mežikala v sonce in ščebetala kot ptička v seči za bajto.

Med tednom je bila gospodinja pri hiši mala Nežika in je morala paziti tudi na Maričko, jo hraniti in zibati, kadar je jokala. Kako rada bi bila včasih, ko je prinesla očetu in mami skromno kosilo v vinograd, ostala tam in se igrala med trtami. Pa ni smela. Marička je bila sama doma in Nežika ji je bila druga mala mama. Nežika je imela malo Maričko rada. Pela ji je in se pogovarjala z njo, čeprav je mala še ni razumela.

Tistega nesrečnega dne sta bili spet sami v bajti. Marička je ves dopoldan jokala, ker so ji rasli prvi zobki in Nežika je ji ni mogla utešiti. Zibala jo je, ji pela, a Marička je kljub vsemu jokala, jokala... Nežika je ji ni mogla razumeti.

"Le zakaj joka?" je premišljevala sama pri sebi. Potem, čez dolgo, ji je šinilo v glavo, da je morda lačna. Zjutraj jo je premalo nahnala. Zleza je na stol, ki si ga je privlekla k ognjišču, naložila trsk in drv, kakor je videla ob večerih mamo, ko je pripravljala večerjo in kosilo za prihodnji dan—in zakurila. Nežika je stala na stolu in gledala v plamen, ki je z rdečimi jeziki objemal trske in pole. Ko pa je hotela zlesti na tla, se ji je stol pod nogami prevrnil in Nežika je omahnila naprej, v sredo rdeče-rumenih plamenov. Samo zakričala je in se skobalila na tla. Gorela pa ji je že obleka in njeni svetli, sončni lasje. Nežika kmalu ni vedela ničesar več; samo peklo jo je, žgalo in Marička je nekje daleč presunljivo jokala...

Ko je Korenka vsa zasopla pritekla opoldne domov, potem, ko je zamažala čaka Nežiko, da bi prinesla kosilo, je že od daleč videla dim, ki se je vasil skozi odprta okna in vrata in se izgubjal med trtjem. Zakričala je in planila v bajto. Na tleh je našla Nežiko, vso ožgano in opečeno. Obupno je stokala in ječala. Korenki je trgalo dušo, ko ji ni mogla pomagati. Tudi zdravnik Nežike ni mogel več rešiti—čez par dni je v trpljenju izdihnila v bolnici. Mala Marička pa je komaj še slabotno dihal v zibki pod oknom, vsa oamamljena od dima, jokala tudi ni več.

Od tistega dne Korenka ni šla več na delo med trtje, le včasih, kadar ga je bilo posebno veliko, je šla možu v pomoč. Še takrat je nesla s seboj malo Maričko, ki ji je edina ostala po tisti nesreči. A tam se je vedno s skrbi ozirala v senco pod trto, kjer je pustila otroka. Tako je postalo že tako težko in trdo življenje še težje, ker je zaslužil en sam. Nesreča se je držala Korenovih. On je postal še bolj zaprt vase, le preklinjal je čisto tisto ubogo življenje, ker ni verjel, da bo kdaj kaj boljše na svetu.

Pa so prišli tudi za viničarje boljši časi. Tudi Korenova sta jih dočakala in Marička, ki je zdaj stara štiri leta. Viničarji so dobili zemljo in trtje v svojo last in ne tlačanjo več. Gradijo se tovarne in dela in kruha je povsod dovolj. Koren je spoznal, da je v tovarni boljši zaslužek, da delavec lepše živi.

Tovarna usnja na Vrhniki je iskala delavce. Koren je razmišljal in tuhtal v sebi. Dopolnil se ni mogel odločiti. Nekoč zve-

čer, ko sta z ženo sedela pred bajto, pa ji je povedal.

"Pojdem. Če mi bo šlo dobro, prideš še ti za menoj. Sicer se vrnem..."

Čez par dni je odšel. Poljubil je Maričko in se poslovil od žene. Ko je prvič pisal in ji poslal zaslužek, se je pohvalil.

"Dobro mi je in lepo zaslužim. Z denarjem, ki ti ga pošiljam, kupi obleke in vse ostalo, kar rabita z Maričko. Zame ne skrbi. Stanujem skupaj z drugimi delavci in jem v menzi. Lahko bi prišla tudi ti za menoj. Mnogo žensk tu dela v tovarni in dobro zaslužijo. Tudi take, ki imajo otroke. Tu so ustanovili dom za otroke. 'Dom igre in dela' se imenuje. Tja peljejo zjutraj delavke, ki gredo na delo, svoje otroke, ki so v njem dobro spravljeni. Igrajo se, učijo in hranijo tam. Posebne učiteljice skrbijo zanje in jih pazijo. Lahko boš delala tudi ti v tovarni in se ti ne bo treba bati, da se bo z Maričko zgodilo tako, kakor z Nežiko. Odoči se sama in piši, če prideš, da bom poiskal stanovanje."

Korenka je mislila. Saj bi šla za njim, če se ne bi tako bala za otroka. Kje naj ga pusti, komu naj ga izroči v varstvo? Saj kar verjeti ne more, da zdaj nova država res tako dobro poskrbi za otroke, kakor ji piše mož. Tega nikdar prej ni bilo. Pa vendar! Saj mu vendar mora verjeti, če on tako pravi. Marička je tudi njegov otrok... Odločila se je.

Tako sta prišli Marička in mama na Vrhniko in mama se je vključila v delo v tovarni. In je zadovoljna. Vsako jutro hodi Marička v "šolo" v Dom igre in dela, kjer ima že mnogo prijateljev. Nič več ni tako plaša in boječa in dobro se uči. Ko se

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi naprosilo za naslove jugoslovanskih oblastev v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,

1520 — 18th St. N. W.

Washington 9, D. C.

Naslov urada jugoslovanskega konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General,

745 — 5th Avenue,

New York 22, N. Y.

in

Yugoslav Consulate General,

188 West Randolph Street,

Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem jeziku.

"PROSVETA"

2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem...

V slučaju, da je od strani upravitelja kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se leta popravi! Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdr. države in Kanado \$2.50	Za Chicago in okolice je \$2.50
1 tednik in 5.00	1 tednik in 5.00
2 tednika in 5.00	2 tednika in 7.10
3 tednike in 4.40	3 tednike in 5.80
4 tednike in 3.20	4 tednike in 4.70
5 tednikov in 2.90	5 tednikov in 3.50

Za Evropo je \$11.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

Priključite se sme le one člane in družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prišteti, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravitelju lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravitelju znati datum za to vsoto naročniku ali pa ustavititi dnevnik. PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawdale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime Čl. druživa št.

Naslov

Ustavite tednik in ga priplatiš k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) Čl. druživa št.

3) Čl. druživa št.

4) Čl. druživa št.

5) Čl. druživa št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslovi

France Najviri, tesar iz Maribora